

ПОНЯТТЯ АВТОРА Й АВТОРСЬКОЇ СВІДОМОСТІ В КОНТЕКСТІ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Предметом дослідження є термінологічна неусталеність понять, пов'язаних із проблемою присутності автора в художньому тексті. Зосереджено увагу на можливих причинах непорозумін між сучасними літературознавцями і зроблено спробу закріпити за відповідними термінами конкретні значення. Ключові поняття: автор, імпліцитний автор, образ автора, власне автор, наратор, авторська свідомість.

Останнім часом українські дослідники досить часто стикаються з проблемою термінологічної неузгодженості, неточності чи багатозначності. Значною мірою це зумовлено порівняно недавньою появою в слов'янському літературознавстві найважливіших ідей європейських та американських теоретиків ХХ століття. Змушений за одне десятиліття ознайомитися з тим, що протягом ста років формувало світовий інтелектуальний дискурс, український дослідник опинився в доволі скрутному становищі. У літературознавчий обіг ввійшла ціла низка нових термінів, яким треба було швидко знайти точні відповідники в національних мовах. Своєрідність кожної мови в багатьох випадках не дозволяє перекладачам адекватно передавати зміст тих чи тих термінів, внаслідок чого замість "компактних" термінологічних позначень часто з'являються описові звороти (наприклад, феноменологічний термін "bracketing" передають то як "взяття-в-дужки", то як "винесення за дужки") чи звичайні транслітерації ("ко-текст", "ко-референція", "перформанс", "фрейм" тощо), які практично нічого не говорять людині, не обізнаній із мовою-оригіналом. Водночас поява певного еквівалента того чи іншого терміна зобов'язує сумлінного перекладача наступних наукових праць зважати на існування цього відповідника й дотримуватися "золотої середини" між, з одного боку, впровадженням точніших термінів і, з іншого боку, як сказав би Оккам, створюванням сутностей поза необхідністю, коли кілька термінів позначають одне й те саме поняття ("одивнення" – "очуднення" – "відсторонення", "горизонт сподівання" – "горизонт очікування" – "обрій очікування" etc.). Очевидно, що такі синонімічні ряди не сприяють термінологічній усталеності й призводять до того, що терміни втрачають свою чіткість та однозначність, перетворюючись у так звані "плаваючі означники" (Лакан).

Категорія автора займає, мабуть, одне з чільних місць у контексті термінологічних непорозумін. Проблеми, як правило, пов'язані не так із труднощами перекладу, як із багатозначністю терміна "автор" у сучасному літературознавстві, яка частково теж зумовлена проникненням нових концепцій у вітчизняну літературознавчу традицію. Поява теорії "смерть автора" [1; 2], що постулювала відмову від розпізнавання авторських інтенцій і єдино правильного значення на користь "мови" тексту й інтерпретаційної співпраці читача, не могла не вплинути на тлумачення і без того багатозначного терміна "автор". Під цим терміном мають на увазі і реальну особу з певною біографією та комплексом індивідуальних рис, і певний погляд на дійсність, вираженням якого є весь твір, і суб'єкта, який інтегрує стильову єдність художнього твору, і навіть так званого автора-розповідача, що насправді є лише особливою формою вираження авторської свідомості в тексті. Власне, "смерть автора" і виникла як засіб зупинити намагання дослідників упевнено тлумачити авторові думки й переконання та приписувати письменникові погляди, які належать суб'єктам мовлення художнього твору. Автор став тільки скриптором чи, щонайбільше, функцією, позбавленою індивідуальних психологічних особливостей.

Варто зауважити, що проблема розмежування суб'єкта мовлення й автора – одна з найгостріших для слов'янського літературознавства. Ще в працях І. Франка можна простежити використання термінів "автор" чи "поет" у розумінні наратора чи ліричного суб'єкта твору, хоча така ситуація, очевидно, пов'язана насамперед із недостатньо розвинутою в ті часи наратологічною термінологією. Як влучно зазначив В. Будний, "автор" і "поет" (але в жодному разі не прізвище письменника) у Франка – це проміжні терміни між "розповідачем, який займає внутрішню щодо твору позицію", і творцем як реальною особою [3: 119]. Плугану з ідентифікацією суб'єктів мовлення бачимо і в Б. Кормана, який, не ототожнюючи емпіричного автора з персонажами та нараторами й слушно стверджуючи, що лише взаємозв'язки різних свідомостей художнього твору дають підстави робити висновки про свідомість автора, водночас говорить про "власне автора", що стоїть за різноманітними значеннями твору, володіє історичною перспективою, а отже, найбільше наближається до автора біографічного [4: 45; 4: 48; 4: 53]. Терміном "власне автор" на означення нейтрального наратора, що роздумує над філософськими, морально-етичними та загальнолюдськими проблемами й у такий спосіб "найадекватніше втілює авторську свідомість" [5: 9; 5: 92], користується В. Смілянська, яка розглядає "автора" (у лапках) як родові поняття щодо видових "власне автора", "розповідача", "персонажа" тощо [5: 8]. Зрозуміло, що в цьому випадку варто сперечатися не з концепцією дослідниці, а насамперед із термінами, адже в сучасному літературознавстві існують набагато кращі назви на позначення відповідних понять, зокрема різні типи нараторів: експліцитний та імпліцитний, гетеродієгетичний і гомодієгетичний, екстрадієгетичний та інтрадієгетичний, первинний і вторинний, достовірний і недостовірний, відавторський і медіатизований, всезнаючий, всюдисущий, самосвідомий, відсутній, безособовий, ненадійний тощо [6; 7; 8]¹.

¹ Щоправда, серед цих назв теж можна знайти терміни-синоніми чи пев-

"Власне автор", "авторський відступ", "авторське втручання", "автор як активна дійова особа", "автор-спостерігач", "автор-оповідач" та інші подібні терміни, які міцно вкоренилися в літературознавстві, з одного боку, стосуються, як зазначають самі дослідники, насамперед художньої дійсності, а з іншого, з огляду на свою внутрішню форму, передбачають апелювання до авторитету автора-творця чи, як мінімум, до чітко вираженої позиції автора, "авторської концепції тексту", що "виникає на основі ставлення автора до реальності" [9: 10]². Безперечно, такі терміни виникли до появи "смерті автора", однак навіть прихильники цієї концепції, які визнають, що неможливо визначити позицію, "голос", "точку зору" "метафізичного", "концепційного", "прихованого" автора, і сьогодні вважають "власне автора" суб'єктом художнього твору, хоча водночас розглядають його як "концепційного" автора, що не входить до фабульного простору тексту й розкривається через взаємодію різних суб'єктів твору [11: 13; 11: 16-17]. Як бачимо, йдеться про суперечності трактування категорії автора навіть у межах однієї наукової праці, а також про багатозначність терміна "власне автор": якщо у В. Смілянської це тип наратора, то в Ю. Ільчук це радше "автор", якого в західній традиції називають абстрактним, або імпліцитним (знову ж таки маємо справу з термінологічним різноб'єм). Отже, нові терміни часто співіснують зі старими, але не завжди чітко узгоджуються та розмежовуються.

Автора як реальну особу і як текстуальну стратегію намагалися розмежувати за допомогою термінів "зовнішній автор" і "внутрішній автор" [6: 14; 6: 34], "конкретний автор" і "абстрактний автор" [8]; термінами "експліцитний автор" та "імпліцитний автор" позначали відповідно "розповідача, який належить до світу художнього вимислу і виступає як персонаж певного художнього тексту" (варто зазначити, що "персональний наратор", очевидно, був би влучнішим терміном для позначення цього поняття), та "розповідну інстанцію, яку читач відтворює як уявний образ автора" [12: 305]. Без сумніву, різні терміни – наслідок спроб багатьох дослідників якнайточніше зафіксувати присутність автора в тексті, простежити модули імплікації суб'єкта в дискурсі, однак термінологічні неточності часто спричиняють непорозуміння між науковцями в концептуальних питаннях. На думку У. Еко, єдиний автор, якого ми здатні бачити, це "зразковий автор" (автор-модель), що ототожнюється з "інтенцією тексту". Такий зразковий автор уже зазнав серйозних змін порівняно з емпіричним (чи, за М. Бахтіним, первинним) автором, тому реальна особа письменника залишається за межами досяжності для читача. Реципієнт повинен намагатися актуалізувати наміри, які віртуально містяться у висловлюванні, а не спрощувати розуміння "текстуального" автора на основі одержаної раніше інформації про емпіричного автора як суб'єкта висловлювання [13: 91]. Однак італійський теоретик усвідомлює, що "прірви" між емпіричним і зразковим "авторами" не існує, тому він запроваджує термін "лімінальний автор" (межовий, пороговий). Це автор, який перебуває в тій межовій ситуації, коли він "уже не є емпіричною особою і ще не є текстом", коли він змушує слова (або слова змушують його) встановити потенційний ряд асоціацій" [14: 566]. Звертаючись до праць інших дослідників, бачимо, що подібні поняття мають також інші позначення. В. Бут [15: 70-71], постулюючи неминучість вираження суб'єктивності автора в художньому творі, вводить поняття "імпліцитного автора". У процесі творення митець залишає в тексті "прихований" (implied) варіант самого себе, свого "заступника", водночас надійно захищаючи власне біографічне "я" від читача, який обов'язково реконструює певний образ автора на основі тексту. Розвиваючи думки теоретика, Т. Воропай стверджує, що імпліцитний автор "існує на межі між реальним автором та текстом і актуалізується в сприйнятті читача", а також розглядає його як "точку інтеграції всіх розповідних прийомів і властивостей тексту" [12: 306]. Варто принагідно зауважити, що "центром, здатним перетворити розрізнений і гетерогенний матеріал у художнє ціле" у постмодерністській літературі дослідниця вважає "образ автора" [12: 307], тобто, знову ж таки, виникає невиправдана, на нашу думку, термінологічна плутанина: про образ автора літературознавці говорять не лише в контексті постмодерністської літератури.

М. Бал пропонує розрізнити "імпліцитного автора" як "інстанцію, відповідальну за побудову всього нарративного тексту", "продуцента значень", і "абстрактного автора" як "втілення семантичної структури тексту", як інстанцію, що є "результатом семантичного аналізу тексту" [8: 50-51]. Проти такого розмежування гостро виступає В. Шмід. На його думку, як продуцент значень автор постає з погляду творення, а результатом тих самих значень він є в аспекті рецепції, тобто йдеться лише про "об'єктивну" і "суб'єктивну" основу однієї і тієї самої інстанції, яку дослідник воліє називати "абстрактним автором". Ця категорія, згідно з В. Шмідом, передбачає мимовільне самовираження митця в тексті і є "семантичним центром твору", в якому "сходяться всі творчі лінії тексту", своєрідним образом, який водночас міститься у творі й реконструюється читачем [8: 41-54]. Безперечно, В. Шмід має рацію в тому, що автор залишає в тексті певні сигнали, які дають підстави читачеві робити відповідні висновки про авторську свідомість, однак не викликає сумнівів і те, що кожен читач у процесі сприймання вносить свою "суб'єктивність" в образ автора, який, отже, щоразу буде іншим. Це означає, що між інстанцією "втілення" та інстанцією "реконструювання" автора існує серйозна відмінність, яка не дозволяє безперешкодно об'єднати ці інстанції в одну категорію. З огляду на сказане виникає запитання: як же, зрештою, називати "автора", що перебуває між реальним біографічним "я" і "текстом", і як термінологічно розрізнити "автора", якого залишає митець у своєму тексті, й "автора", якого витворює у своїй свідомості читач?

ні неточності.

² Цікаво, що вже Л. Голомб вважає недоцільним виділення категорії "власне автор" в окрему суб'єктну форму [10:8].

Перед тим, як запропонувати відповідь на це запитання, варто звернути увагу ще на один ключовий термін – "образ автора", який теж не має стійкого значення в літературознавстві. Невипадково дослідники ставлять під сумнів правомірність використання цього терміна, вказуючи, з одного боку, на недостатню його опрацьованість, а з іншого – застарілість [16: 11; 17: 3; 18: 19]. Очевидно, повністю відкидати термін немає підстав, але необхідно все ж таки чітко окреслити зміст цього поняття. "Образ автора" часто трактують як "відображену у творі особистість автора-творця, яка знаходить свій вияв у формі певної світоглядної позиції (точки зору), що стоїть за всім зображеним у творі" [19: 153], тобто акцентують на самооб'єктивації автора-творця в тексті. В. Виноградов зосереджує увагу на "мовному образі автора", який "об'єднує всю систему мовних структур персонажів у їх співвідношенні з наратором" [20: 118]. Досліджуючи зв'язок між свідомістю автора і персонажами, літературознавець також розглядає образ автора як "форму складних і суперечливих відношень між авторською інтенцією... та образами персонажів" [21: 203]. Така позиція дуже близька до концепції М. Бахтіна [22], який наголошував на тому, що створений образ автора має принципово іншу природу, ніж образи персонажів (адже "автор" є конститутивним елементом кожного з них, а отже, він "позазнаходжуваний" щодо персонажів), чи до корманівського розуміння цього поняття. Суперечливе тлумачення терміна можемо простежити у Т. Воропай, яка спочатку наголошує на тому, що образ автора існує не поза текстом як привілейована позиція, а в самому тексті, "у верхніх пластах художнього матеріалу", що автор перебуває з персонажами в одній площині текстуальної стратегії, а згодом стверджує, що образ автора є "і в тексті, і над текстом". Дослідниця вважає, що образ автора пов'язаний насамперед з постмодерною літературою і розглядає його як авторську маску, яку створює сам автор і яка нав'язує читачеві певну інтерпретацію твору, але водночас слушно зазначає, що образ автора адресований читачеві, і лише читач може його конструювати [12: 298-308]. Отже, з одного боку, ідеться про матеріалізованого в тексті "автора", а з іншого, про віртуальний характер автора-образу, який існує лише в свідомості читача.

Спробу об'єднати обидва підходи роблять також Г. Давидова-Біла, розглядаючи образ автора як "складний тип (ряд типів) ліричної особистості", виражений через "композиційно-мовленнєві репрезентанти" із "залученням аспекту читацького сприйняття" [23: 6], та В. Смілянська, яка слушно стверджує, що саме на основі тексту "в нашій читацькій свідомості постає певний людський образ – "образ автора" [5: 8]. Цікаво, що М. Бахтін творцем образу автора вважає "первинного" автора: цей образ, на думку теоретика, може, як і "інші авторські маски", втілювати один із "чужих голосів" чи брати участь у діалозі з персонажами [24: 418-420]. Але, якщо автора формують усі наявні в творі образи (а також наративні, сюжетно-композиційні та жанрово-стильові особливості твору, наскрізні образи тощо), навіть ті, які, на перший погляд, полемізують із "авторською позицією", то зрозуміло, що тільки читач може на основі цілого тексту витворити з трансгредієнтних елементів окремих образів автора, а отже, лише в читацькій свідомості образ автора набуває більш-менш чітких рис. Невипадково Н. Бонєцька наголошує на тому, що проблема авторського образу тісно пов'язана з проблемами сприймання та інтерпретації. Після закінчення процесу читання в свідомості реципієнта залишаються певні враження від твору, "якесь глибинна пам'ять", особливий "слід", який дослідниця називає "образом автора" і який змінюється з кожним новим прочитанням [25]. Отже, можна зробити висновок, що образ автора – це особливий образ, який не має остаточної оформленості в тексті і який конкретизується у свідомості кожного читача та залишається в його пам'яті як певне враження, як щойно витворений "лик". До того ж, на основі різних творів одного й того самого письменника в читача (а тим паче в різних читачів) не обов'язково виникатимуть однакові образи автора, тому, очевидно, можна говорити про образ автора, який з'являється в читача на основі всіх відомих йому творів (навіть якщо цей образ матиме суперечливий характер), і про образи автора, які виникають у свідомості реципієнта на основі кожного окремого твору.

Багатомірність авторської присутності в тексті, співіснування різних підходів до розуміння проблеми автора, безумовно, значною мірою впливають на велику кількість термінів, якими дослідники намагаються позначити різні іпостасі автора й окреслити сфери його функціонування. Крім уже названих прикладів, можна згадати, скажімо, поняття "символічної автобіографії" (Г. Грабович), сенс якої полягає "не так у готовності письменника виявляти ключові моменти свого внутрішнього та прихованого життя... як у наданні їм наративної тяглості й певної наративної автономії" [26: 238], чи поняття "автобіографічного синергену" (К. Дуб), що охоплює світосприйняття митця, енергетичний потенціал творчої особистості, виражений в образній формі, автобіографію письменника, критичні статті, світ персонажів, розмаїтість думок та асоціацій, логічно вивершених в авторській естетичній концепції світу й цілісно втілених у творчості [27]. Не заглиблюючись у суть проблеми автора в тексті, зазначимо лише, що такий ракурс дослідження, безумовно, має сенс, однак варто наголосити на тому, що "автобіографічний синерген" насправді невловимий, він не має чітко окреслених контурів. Звернення до різноманітних текстуальних і позатекстових чинників не може бути звичайним синтезом усієї наявної інформації: між ними відбувається складне взаємопроникнення, і, до того ж, при дослідженні різних рівнів цього синергену можливі певні похибки та непорозуміння (маємо на увазі насамперед суб'єктивність читача-дослідника).

У тексті автор завжди є модусом "іншого" існування, естетично перетвореним суб'єктом, а тому неможливо визначити, коли перед нами з'являється автентичне авторське "я", неможливо до кінця збагнути іншу, "чужу" свідомість. Водночас абсолютне ігнорування присутності автора в тексті не бере до уваги того, що, як влучно зауважив М. Гайдеггер, "у митцеві – джерело творіння, у творінні – джерело митця" і "немає одного без другого" [28: 264]. З огляду на сказане, ми пропонуємо розглядати авторську свідомість як складну метатекстуальну категорію (ідеться про наближення до автора "через" текст і "з-поза" тексту). Відповідно, під терміном "авторська свідомість" ми розуміємо цілісну функціональну систему, що передбачає тісний взаємо-

зв'язок психологічних (емоційних, інтелектуальних etc.) структур свідомості письменника, його внутрішнього та прихованого життя, зі структурами наративними. Це поняття, з одного боку, завдяки існуванню позатекстових чинників, охоплює біографічного автора, а з іншого, через текстуальний простір, апелює до лімінального автора, що при появі самого тексту реалізується як автор-стиль (певний спосіб мислення і манера викладу), як автор-функція (організаційний принцип), як автор-концепція (у творах письменника, як правило, існують певні ключові образи, ідеї, які дають змогу говорити про відповідний світ авторської уяви, про певний світогляд, проте не йдеться про остаточне розпізнання авторських поглядів чи позицій) і як автор-суб'єкт (маємо на увазі численних суб'єктів художнього твору – нараторів і персонажів, – у кожному з яких існує частка авторського "я"). Ці "автори" формують у тексті "імпліцитного автора", партнером якого є імпліцитний читач. Імпліцитним автором пропонуємо вважати текстуальну конструкцію, яка, з одного боку, не має чіткого оформлення, існує лише віртуально (як сукупність усіх значень), а з іншого, ще не позначена суб'єктивністю читача. У процесі читання імпліцитний автор перетворюється в "образ автора". Під цим терміном маємо на увазі "чистого" автора, витвореного лише на основі прочитаного тексту. Поєднаний із інформацією про автора-творця, яку, ймовірно, має реальний читач, образ автора трансформується в *автора*. Таке трактування терміна "автор" здається нам обґрунтованим, адже поінформований читач мимоволі залучатиме до витвореного (через текст) у своїй свідомості образу "позатекстуальні" знання про емпіричну особу письменника.

Безперечно, в реальному процесі читання ці поняття важко розмежувати. В описаній моделі авторської свідомості, як і в кожній схемі чи типологізації, маємо справу зі значним спрощенням, однак для теоретичного осмислення такої складної категорії, як авторська свідомість, необхідно чітко з'ясувати зміст відповідної термінології та окреслити сфери її функціонування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Барт Р. Смерть автора // Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика. – М.: Прогресс, 1989. – С. 384-391.
2. Фуко М. Що таке автор? // Антологія світової літературно-критичної думки ХХст. / За ред. М. Зубрицької. – Львів: Літопис, 2002. – С. 598-613.
3. Будний В. Хто говорить у літературному творі? // Українське літературознавство. – 2003. – Вип. 66. – С. 117-127.
4. Корман Б.О. Лирика Некрасова. – Іжевск: Удмуртия, 1978. – 300 с.
5. Смілянська В.Л. "Святым огненным словом...". Тарас Шевченко: поэтика. – К.: Дніпро, 1990. – 290 с.
6. Легкий М. Форми художнього викладу в малій прозі Івана Франка. – Львів: Львівське відділення Ін-ту л-ри ім.Т. Шевченка НАН України, 1999. – 160 с.
7. Женетт Ж. Повествовательный дискурс // Женетт Ж. Фигуры: В 2т. – М.: Изд-во им. Сабашниковых, 1998. – Т.2. – С. 59-280.
8. Шмид В. Нарратология. – М.: Языки славянской культуры, 2003. – 312 с.
9. Зинченко В.Г. Автор – субъект сознания в системе "литература" // Проблема автора в художественной литературе: Тезисы докладов. – Іжевск: Удмуртский гос. ун-т, 1990. – С. 9-11.
10. Голомб Л.Г. Особа і суспільство в українській ліриці кінця ХІХ – початку ХХ століття. – Львів: Вид-че об'єднання "Вища школа", 1988. – 148 с.
11. Лільчук Ю. Теорія автора і структурно-суб'єктний аналіз тексту // Наукові записки НаУКМА. – Т.4. – Філологія. – К.: КМ Academia, 1998. – С.12-17.
12. Воропай Т.В. В поисках себя. Идентичность и дискурс. – Харьков: ХГПУ, 1999. – 418 с.
13. Еко У. Lector in fabula. Wspanialenie w interpretacji tekstu narracyjnych. – Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1994. – 359 s.
14. Еко У. Поміж автором і текстом // Антологія світової літературно-критичної думки ХХст. / за ред. М. Зубрицької. – Львів: Літопис, 2002. – С. 564-578.
15. Booth W. The Rhetoric of Fiction. – Chicago: University of Chicago Press, 1961.
16. Падерина Е.Г. Проблема образа автора // Проблема автора в художественной литературе: Тезисы докладов. – Іжевск: Удмуртский гос. ун-т, 1990. – С. 11-12.
17. Манн Ю.В. Автор и повествование // Известия АН СССР. – Серия лит-ры и языка. – 1991. – №1. – Т. 50. – С. 3-19.
18. Лільчук Ю. Автор як генератор смислу в тексті (проблема інтерпретації "Повістей Белкіна" О.С. Пушкіна) // Наукові записки НаУКМА. – Т.17. – Філологія. – К., 1999. – С. 17-22.
19. Галич О., Назарець В., Васильєв С. Теорія літератури. – К.: Либідь, 2001. – 488 с.
20. Виноградов В.В. О теории художественной речи. – М.: Высшая школа, 1971. – 240 с.
21. Виноградов В.В. О языке художественной прозы. – М.: Наука, 1980. – 360 с.
22. Бахтин М. Эстетика словесного творчества. – М.: Искусство, 1979. – 424 с.
23. Давидова-Біла Г.В. Образ автора в ліриці І.Я. Франка: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / ЛНУ ім. І. Франка. – Львів, 1999. – 20 с.
24. Бахтін М. Проблема тексту у лінгвістиці, філології та інших гуманітарних науках // Антологія світової літературно-критичної думки ХХст. / за ред. М. Зубрицької. – Львів: Літопис, 2002. – С. 416-422.
25. Бонеецкая Н.К. "Образ автора" как эстетическая категория // Контекст-1985. Лит.-крит. исследования. – М.: Наука, 1986. – С.241-269.
26. Грабович Г. Символічна автобіографія у прозі Миколи Хвильового // Грабович Г. Тексти і маски. – К.: Критика, 2005. – С. 237-257.
27. Дуб К. Автобіографічний синерген // Слово і час. – 2001. – №4. – С. 15-23.
28. Хайдеггер М. Исток художественного творения // Зарубежная эстетика и теория литературы XIX-XXвв. Трактаты, статьи, эссе / под ред. Г.К. Косикова. – М.: Изд-во Московск. ун-та, 1987. – С. 264-312.

Матеріал надійшов до редакції 16.04.2005 р.

Гирняк М.О. Понятия автора и авторского сознания в контексте терминологических проблем современного литературоведения.

*Предметом исследования является терминологическая несогласованность понятий, связанных с проблемой присутствия автора в художественном тексте. Обращается также внимание на возможные причины недо-
разумений между современными литературоведами, и сделана попытка закрепить за соответствующими терминами конкретные значения. Ключевые понятия: автор, имплицитный автор, образ автора, собственно автор, нарратор, авторское сознание.*

Hyrnyak M.O. The author and author's consciousness concepts in the context of modern literary studies terminological problems.

The paper studies terminological discord of concepts connected with the problem of the author's presence in the text. The paper dwells upon the problem to the possible causes of misunderstandings between present-day scholars and makes an attempt to allot appropriate meanings to certain terms. Key words: author, implicit author, image of an author, author proper, narrator, author's consciousness.